

ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНОГО
РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ
ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

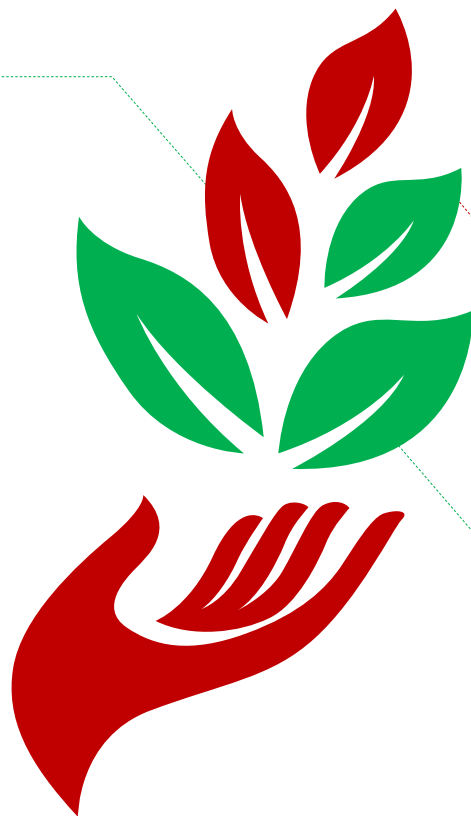
ВЕБІНАР

Впровадження системних заходів, спрямованих на запобігання, попередження та протидію булінгу в закладах освіти

06 травня 2021 року

**Опрацювання
методичних
рекомендацій**
Департаменту освіти і
науки ЗОДА
«Запобігання булінгу та
формування суспільної
свідомості неприйняття
булінгу в освітньому
процесі та
міжособистісних
стосунках»

**Зразок плану
заходів,**
спрямованих на
запобігання та
протидію булінгу
(цькування) в закладі
освіти

**Аналіз
висновків та
рекомендацій,
актів перевірок**
з питань запобігання
та протидії проявам
булінгу

Виконання відповідних нормативно-правових документів

0
1

**Національна стратегія розбудови
безпечного і здорового освітнього
середовища у НУШ,**

схвалена Указом Президента України від 25
травня 2020 року № 195/2020

0
2

**Закон України «Про внесення змін до
деяких законодавчих актів України щодо
протидії булінгу (цькуванню)»**

набув чинності 19.01.2019 року

0
3

**Професійний стандарт за професіями
«Вчитель початкових класів ЗЗСО»,
«Вчитель ЗЗСО», «Вчитель з початкової
освіти (з дипломом молодшого
спеціаліста)»,**

затверджений наказом Міністерства розвитку
економіки, торгівлі та сільського господарства
України від 23.12.2020 № 2736-20

0
4

**Професійний стандарт за професією
«Практичний психолог закладу освіти»**

(Лист МОНУ «Про затвердження професійного
стандарту «Практичний психолог закладу
освіти» від 30.11.2020 № 6/1427-20)

Адміністрація закладу освіти не має права замовчувати виявлені факти жорстокого поводження, булінгу (цькування) або реальної загрози його вчиненню:

- ✓ **призводить до погіршення ситуації та може мати найгірші наслідки;**
- ✓ **заклад освіти несе відповідальність за виконання норм законодавства;**
- ✓ **маючи відповідальність, адміністрація закладу освіти може притягнути педагогічних працівників до дисциплінарної відповідальності у разі систематичної бездіяльності стосовно запобігання проявам насильства та булінгу (цькування).**

У Законі України «Про освіту» у статті 1 визначено поняття булінг як таке:

Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

**Систематичність
(повторюваність)
діяння**

01

02

03

**Наявність сторін -
кривдник (булер),
потерпілий (жертва
булінгу), спостерігачі
(за наявності)**

**Дії або
бездіяльність
кривдника,
наслідком яких є
заподіяння психічної
та/або фізичної
шкоди, приниження,
страх, тривога,
підпорядкування
потерпілого
інтересам кривдника,
та/або спричинення
соціальної ізоляції
потерпілого**

ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНОГО
РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ
ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

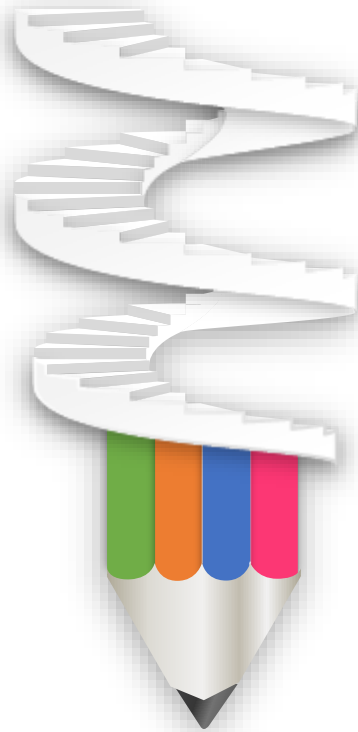

Комплексний підхід – створення безпечного освітнього середовища

Принцип
дотримання прав
людини
в сфері освіти

Управлінський
напрямок

Право кожного на
отримання якісної
освіти та повагу
прав людини

Просвітницький
напрямок

Управлінський напрям

- це аналіз ситуації в закладі, розробка правил поведінки, алгоритму дій, плану заходів, проведення моніторингу безпечності та комфортності закладу освіти та освітнього середовища.

Щорічно забезпечує проведення моніторингу

безпеки та комфортності закладу освіти та освітнього середовища шляхом опитування, анкетування та вжиття відповідних заходів реагування

Організує негайний розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадку булінгу в ЗО

відповідно до заяв, що надійшли

Скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу

для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування (у випадку систематичності дій – доведений булінг, одноразовий конфлікт чи сварка – комісія не кваліфікує випадок як булінг

Забезпечує розміщення на сайті закладу:

правила поведінки здобувача освіти в закладі освіти;
план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу ;
порядок подання та розгляду заяв про випадки булінгу а закладі освіти;
Порядок реагування на доведені випадки булінгу в закладі освіти та відповідальність осіб, причетних до булінгу.

Повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України

(ювенальна поліція) та Службу у справах дітей про доведені випадки булінгу в закладі освіти

Просвітницький напрям

- це система роботи з інформування, роз'яснення з метою формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу

стосовно здобувачів освіти, педагогічних працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб

Захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу

від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти

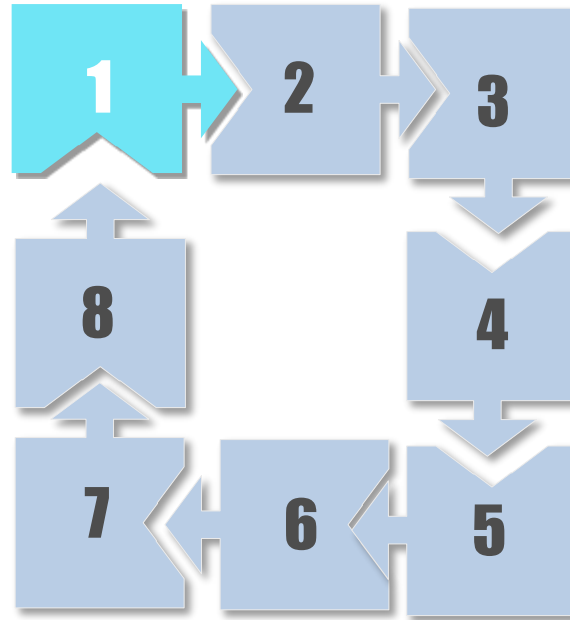
Знайомити дітей з алгоритмом дій залежно від ролі в булінгу (жертва, спостерігач)

Запобігати проявам булінгу

Вживати невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування)

Ознайомлювати дітей з ознаками булінгу

Ознайомлювати дітей з причинами його виникнення та наслідками

Виявляти булінг за найменшими ознаками

ПРОГНОЗУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ

СПІВПРАЦЯ ТА СПІВУЧАСТЬ У СТВОРЕННІ, ПІДТРИМЦІ ТА РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (САМООЦІНЮВАННЯ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ)

НАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРАЦІВНИКАМ

УЧАСТЬ У КОМІСІЇ З РОЗГЛЯДУ ВИПАДКІВ БУЛІНГУ, ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ ДО СТОРІН БУЛІНГУ ТОЩО

ЗАСТОСУВАННЯ АНТИБУЛІНГОВИХ ПРОГРАМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БУДЬ-ЯКИХ ПРОЯВІВ НАСИЛЬСТВА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

ВИЗНАЧЕННЯ ЗОНИ СПІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ВЗАЄМОДІЇ З ПРОФІЛЬНИМИ ФАХІВЦЯМИ ТА ПРОФЕСІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

- ✓ Прямий булінг
- ✓ Непрямий булінг
- ✓ Кібербулінг
- ✓ Соціальне знуцання –
систематичне приниження
- ✓ Хейзинг

- ✓ **Словесні образи, глузування, погрози, обзивання**
- ✓ **Образливі жести або дії**
- ✓ **Залякування за допомогою слів, загрозливих інтонацій**
- ✓ **Ігнорування, відмова від спілкування, бойкот**
- ✓ **Вимагання грошей, їжі, речей**
- ✓ **Фізичне насильство**
- ✓ **Прийиження за допомогою мобільних телефонів та інтернету**

Жертви та наслідки булінгу

**Найчастіше
жертвами
булінгу
стають діти,
які мають:**

фізичні вади
особливості поведінки
особливості зовнішності
недостатньо розвинені соціальні навички
страх перед школою
відсутність досвіду життя в колективі
деякі захворювання
знижений рівень інтелекту, труднощі у навчанні
високий інтелект, обдарованість, видатні досягнення
слабо розвинені гігієнічні навички

**Наслідками
різних видів
знущань
можуть бути:**

соматичні наслідки
психологічні розлади
психологічна дезадаптація
розвиток стійких моделей асоціальної поведінки
поширення алкоголізму та наркоманії через замовчування
випадків насилля

ДІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

- ✓ Усі члени шкільної спільноти мають дійти єдиної думки, що насильство, цькування, дискримінація за будь-якою ознакою, сексуальні домагання і нетерпимість у закладі освіти є неприйнятними.
- ✓ Кожен має знати про те, в яких формах може виявлятися насильство й цькування і як від нього страждають люди. Вивчення прав людини і виховання миролюбства має бути включено до навчальних програм з усіх предметів.
- ✓ Спільно з учнями мають бути вироблені правила поведінки у класі, а потім загальношкільні правила, складені в позитивному ключі “як треба”, а не як “не треба” поводитися. Правила мають бути зрозумілими, точними і короткими.
- ✓ Дисциплінарні заходи повинні мати виховний, а не каральний характер. Осуд, зауваження, догана мають бути спрямовані на вчинок учня і його можливі наслідки, а не на особистість порушника правил.

ДІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

- ✓ Жоден випадок насильства або цькування і жодну скаргу не можна залишати без уваги. Реакція має бути негайною (зупинити бійку, припинити знущання) та більш суворою у разі повторних випадків агресії.
- ✓ Аналізуючи ситуацію, треба з'ясувати, що трапилось, вислухати обидві сторони, підтримати потерпілого й обов'язково поговорити із кривдником. До такої розмови варто залучити шкільного психолога.
- ✓ Учням треба пояснити, що навіть пасивне спостереження за знущанням і бійкою надихає кривдника продовжувати свої дії. Свідки події повинні захистити жертву насильства і якщо треба, покликати на допомогу дорослих.
- ✓ Потрібно запровадити механізми повідомлення про випадки насильства. Ці механізми мають забезпечувати учням підтримку і конфіденційність, бути тактовними.
- ✓ Для успішного запобігання та протидії насильству треба проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

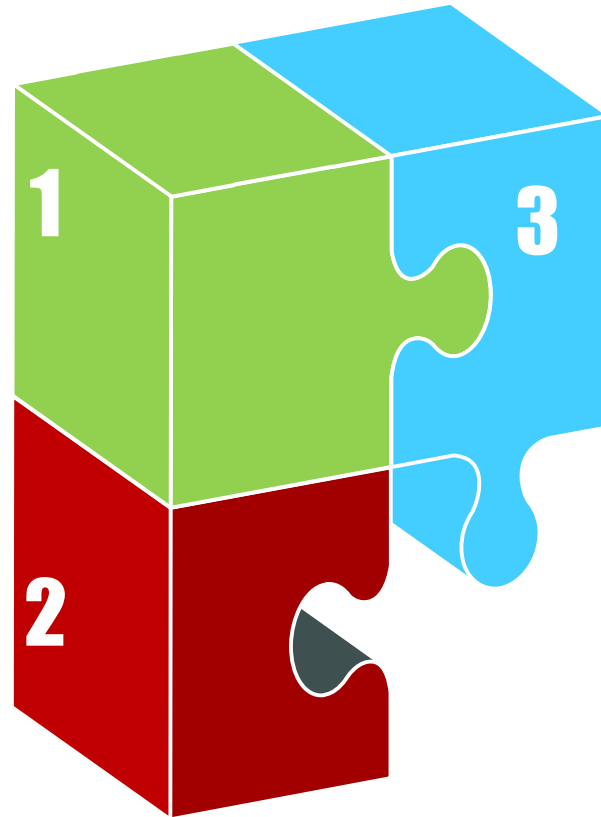

**ЩО РОБИТЬ
ЗАКЛАД
ОСВІТИ**

**ЩО РОБИТЬ
СЛУЖБА У
СПРАВАХ ДІТЕЙ**

**ЩО РОБЛЯТЬ
ОРГАНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

1. Проводять виховну роботу

з учасниками освітнього процесу із запобігання та протидії булінгу (цькування)

2. Повідомляють не пізніше однієї доби

ССД, уповноважені підрозділи органів Національної поліції України у разі доведених (підтверджених) фактів булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти

3. Проводять інформаційно-просвітницькі заходи

з учасниками освітнього процесу

4. Інформування адміністрації закладу освіти

про випадки та ознаки булінгу

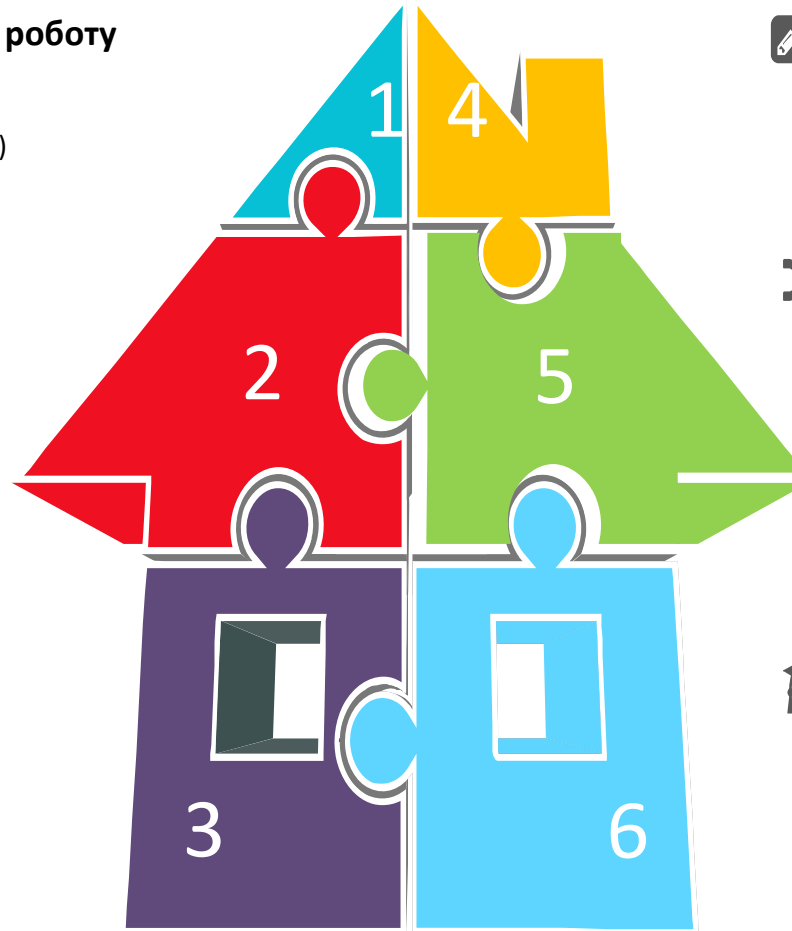
5. Організують роботу практичного психолога та/або соціального педагога

з постраждалими дітьми, удосконалюють механізм психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу в закладі освіти

6. Взаємодіють з іншими суб'єктами,

що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, булінгу (цькування) відповідно до чинного законодавства

Приймає та розглядає заяви і повідомлення про булінг у закладі освіти стосовно дітей та за участю дітей

1

інформує постраждалу дитину, її батьків, інших законних представників, якщо ті не є кривдниками дитини, про права, заходи та послуги

3

Інформує дитину-кривдника, її батьків, інших законних представників про права дитини, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися

5

Проводить профілактичну роботу з батьками, іншими законними представниками дитини із запобігання булінгу

2

Порушує перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питання про притягнення до відповідальності згідно із законом посадових осіб

4

Взаємодіє з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії булінгу відповідно до чинного законодавства

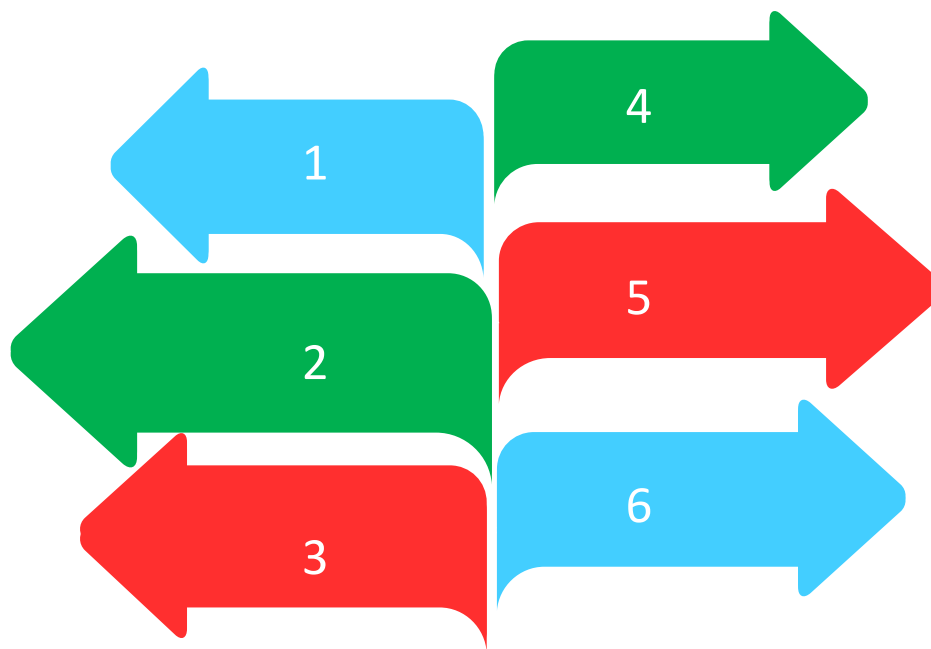
6

ОРГАНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

ПРИЙМАЮТЬ ТА РОЗГЛЯДАЮТЬ
ЗАЯВИ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО
ВЧИНЕННЯ БУЛІНГУ, ВЖИВАЮТЬ
ЗАХОДИ ДЛЯ ЙОГО
ПРИПИНЕННЯ ТА НАДАЮТЬ
ДОПОМОГУ ПОСТРАЖДАЛИМИ
ОСОБАМ

ІНФОРМУЮТЬ ПОСТРАЖДАЛИХ
ОСІБ ПРО ЇХНІ ПРАВА, ЗАХОДИ І
СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ, ЯКИМИ
ВОНИ МОЖУТЬ
СКОРИСТАТИСЯ

ВИНОСЯТЬ ТЕРМІНОВІ
ЗАБОРОННІ ПРИПИСИ
СТОСОВНО КРИВДНИКІВ

БЕРУТЬ НА
ПРОФІЛАКТИЧНИЙ ОБЛІК
КРИВДНИКІВ ТА ПРОВОДЯТЬ
З НИМИ ПРОФІЛАКТИЧНУ
РОБОТУ В ПОРЯДКУ,
ВИЗНАЧЕНОМУ
ЗАКОНОДАВСТВОМ

ЗДІЙСНЮЮТЬ КОНТРОЛЬ ЗА
ВИКОНАННЯМ
КРИВДНИКАМИ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ

ВЗАЄМОДІЮТЬ З ІНШИМИ
СУБ'ЄКТАМИ, ЩО
ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У
СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА
ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ
ВІДПОВІДНО ДО ЧИННОГО
ЗАКОНОДАВСТВА

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)» (набув чинності 19.01.2019).

Листи Міністерства освіти і науки України:

- ✓ від 18.05.2018 № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству»;
- ✓ від 29.01.2019 № 1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) від 18 грудня № 2657-VIII»;
- ✓ Від 14.08.2020 № 1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню)».

